

Telegraful Roman

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

Abonamentul:

Pe un an 32 coroane.

Pe patru luni 16 cor. — Pe trei luni 8 cor.

Corespondențe

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», Strada
Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefranțate se refuză.
Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul Inserțiunilor, după invocăță

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Ro-
mân», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Arhiepiscopul și Mitropolitul Vasile Mangra

Știrea despre trecerea la cele vesnice a vrednicului Arhiepiscop și Mitropolit Vasile Mangra a făcut adâncă și durerosă impresie în cercurile sociale ale Sibiului, fără deosebire de confesie și limbă.

Deși abea de scurt timp în mijlocul nostru, răposatul în Domnul era cunoscut ca om de înaltă cultură, ca preot adevarat și fiu credincios al Ierii și al Monarhiei său.

Stânguri negre s-au arborat pe catedrală, pe reședința mitropolitanei, pe clădirea seminarului, pe reședința Ilustrației Sale d-lui comite suprem și comes săesc Frideric Walbaum, pe reședința Ilustrației Sale superintendențial evangelic din loc, pe edificiul Reuniunii de lectură maghiară, pe clădirea consistorială unde se găsește banca Lumina, pe edificiul Reuniunii meseriașilor români, etc.

Ziarele locale parenteață în termeni calzi pe răposatul Arhiepiscopului Ujság scrie următorul prim-articlu:

«Vasile Mangra, mitropolitul român sibian, capul bisericii våzut al românilor din Ungaria, s'a stâns din viață. Moartea sa însemnează o mare pierdere atât în cercurile bisericești, cât și politice. El era capul și conducătorul aşa numitei româniști cumpătate, care vedea fericița și viitorul său în concordia și împreuna lucrare cu maghiarii. Fusesă ales, înainte cu doi ani, mitropolit în mijlocul unor mari lupte.

«În trei-retele sale, Mangra facea și dânsul parte din tabără exagerărilor, dar în cursul anilor patima sa a scăzut, ear în anii din urmă prin fiecare căuvă și prin fiecare fapă a servit interesul Ungariei.

«Se zice, că era diplomat extraordinar, care a știut să aducă în armorie părerile contrare în sinul românilor.

«În cureauile de astăzi hotărătoare, când Ungaria voiește să întindă autonomia astupă românilor din patrie, ar fi fost mare trebuință de tactul și prevederile sa, și de patriotismul său cinsuit mai puțis de sine de îndeobște. Persoana lui ar fi fost zid puternic generozitatei maghiare, care în toate timpurile și în toate imprejurările a recunoscut drepturile popoarelor.

«În fața poporului maghiar, despoierea de drepturi și restrângere de drepturi este o noțiune necunoscută. Aceasta o sără Vasile Mangra;

și de aceea, față de dorințele vehemante și față de multele acuzații nemintimate, a apără totdeauna poporul maghiar.

«Doliul românilor deșteaptă și în noi, maghiarii, profund regret, și și-a cunoscut mitropolitul săian Vasile Mangra îl petrece pe drumul vesniciei și recunoașterii noastre. A fost bărbat cumpătat, înțelept, care a crezut în menirea poporului său, a căruia influență o aștepta în bună înțelegere cu poporul maghiar».

Asemenea și organul sașilor, S. D. Tagéblatt, consacră cuvinte de laudă la adresa mitropolitului Mangra, care „pe terenul bisericesc și căsătoriilor mari merită, și s'a distins și ca scriitor».

Ziarul Alkotmány, anunțând moarte mitropolitului nostru și făcându-i o schiță biografică, scrie: «Avut numeroși dușmani în toate taberele, i-l au atacat cu violență și de aici, și de acolo, dar convingerii sinceră nu i se poate trage la îndeosebi».

In același înțeles înregistrează în ceterina din viață a mitropolitului și celelalte ziare budapestane.

Anunțuri funebrale

Consistorul mitropolitan vestește moartea arhiepiscopului și mitropolitului Vasile Mangra în următorul anunț funebral:

Excellența Sa, Inalt Preașfintul Domn Arhiepiscop și Mitropolit al Românilor ortodoxi din Ungaria și Transilvania

VASILE MANGRA,
consilier intim al Majestății Sale cesare și regheț apostolic etc.

astăzi, Luni, în 1/14 Octombrie a. c., la 9 ore a. m., după o boala scurtă, a incetat din viață în Budapesta, în etate de 68 ani și 2 ani ca arhiepiscop și mitropolit.

Rămășițele pământești ale fericițului în Domnul se vor așeza spre vesnică odihnă în cimitirul „Kerepes” din Budapesta, Joi în 4/17 Octombrie 1918, la orele 10 din zi.

Rămășițele pământești ale ierarhului ortodox din Ungaria și Transilvania, consilier intim al Majestății Sale cesare și regheț apostolic etc.

astăzi, Luni, în 1/14 Octombrie 1918, în etate de 68 ani și 2 ani ca arhiepiscop și mitropolit.

Rămășițele pământești ale fericițului în Domnul se vor așeza spre vesnică odihnă în Budapesta, Joi în 4/17 Octombrie 1918, la orele 10 din zi.

Sibiu, din ședință plenară extraordinară, șumă la 1/14 Octombrie 1918.

Consistorul arhiepiscopal.

Familia mult regretatului arhiepieru ne trimite următorul anunț:

Cu inimă indurătoare aducem la cunoștință tuturor prietenilor și cunoșcuitorii, că Excelența Sa

VASILE MANGRA,
arhiepiscop al Transilvaniei și Mitropolit al Românilor ortodoxi din Ungaria și Transilvania, consilier intim al Majestății Sale cesare și regheț apostolic etc.

după o scurta boală a răposat în Luni în 1/14 Octombrie 1918, în etate de 68 ani, în Budapesta.

Rămășițele pământești ale fericițului în Domnul se vor așeza spre vesnică odihnă în cimitirul „Kerepes” din Budapesta, Joi în 4/17 Octombrie 1918, la orele 10 din zi.

Sibiu, la 1/14 Octombrie 1918.

In numele tuturor rudenișilor :

Nepoții

Dr. Nicolae Regman și soția Veturia n. Blaga.

Testamentul

In numele Tatălui și a Fiului și a Sfântului Drău.

Împlinind anul al 68-lea și păsând acum, din durul lui Dumnezeu, către anul al 69 al vieții mele, după părere Domnului dată printr-o prorocul Isaiă împăratului Ezechia: „Rându-te și casa ta, că vei muri și nu vei trăi” (Isaia c. 38 v. 1), și eu smeritul și păcatosul așteptându-mi sfârșitul din această lume, rânduesc următoarele:

1. În grădina mea să se facă după rândulă biserici ortodoxe;

simpă, fără nici o pompă, servind un singur preot, (prototoreul, asesor consistorial Matei Voileanu), fără predică, numai cu rugăciunile și căntările prescrise, care le vor executa cei mai buni 2—4 căntăreți dintre preoții ori invățători.

2. Partea mea din moșia parintescă în comuna S. Săldăboi (acum Körösszálidobogó) o las copiilor frateliai meu George, respective acelaia, care va ramâne econom (plugar) la vatra parintescă.

3. Poliția de asigurare Nr. 260,405 dela societatea Anker o las fondul episcopal ortodox român de Oradea Mare, în valoare de 10,000 coroane.

4. Poliția de asigurare Nr. 268,823 dela societatea Anker despre 5000 coroane o las sarorii mele văd. Ana Blaga.

5. Poliția de asigurare Nr. 656,111 dela societatea Oreshan despre 5000 coroane o las consistorul gr-ort. român din Oradea-Mare ca îndatorire, ca suma aceasta să o administreze ca fond pentru zidirea bisericii din S. Săldăboi, local nașterii mele, pe locul unde se află biserică azi.

6. Poliția de asigurare Nr. 70,059 dela societatea Hollandia despre 5000 coroane o las în partea nepoatalelor mele Veturia Mangra, orfană de tată și Aurelia Mangra, orfană de mandu.

7. 4000, adeca patru miil coroane împrumut de răsboi în obligații de stat le las fond inalienabil în administrație consistorial arhiepiscopal până va spori la suma de 20,000 coroane. Atunci venitul acestui capital din timp în timp se va da ca premiu pentru cea mai bună lucrare apologetică, dogmatică, ori istorică a bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, manual pentru tinereimea școlară dela școalele medii, ori pentru seminariile teologice. Premiul îl va vota senatul bisericesc.

8. Mobiliile care le am adus și procurat eu cu cheltuiala mea, după cum sănă expuse în inventarul despre avere mea privată, le las în proprietatea fondului instrucții arhiepiscopesc sub îngrijirea consistorial.

9. Biblioteca mea care se află asezată în trei dulape și în odată de lângă capela, după inventararea ei și sortarea cărților care ar putea servi pentru augmentarea bibliotecii Mitropolitului Andrei, se vor adauge la aceasta bibliotecă, eor exemplarele după

și cărțile menite mai ales pentru învățarea studiilor, se vor dărui bibliotecii societății de lectură a studenților în teologie dela seminarul din Arad, unde am jucat începutul studiilor mele și am pus temele modestei mele culturale teologice.

In sfârșit las și iert pe toți cei ce mă urăsc și m'au nedreptățit, rugând pe milostivul Dumnezeu să-mi săracă și mie cu indurare păcătoarele de voie și cele fără de voie, cele într-o sănătăț și cele într-o neștiință, și să mă înrednească și pe mine nevrednicul să lăud și să măresc numele sau, acum și pururea și în vecii veclor am!

Sibiu, 17/30 Iunie 1918.

Vasile Mangra m. p.
arhiepiscop și mitropolit.

La situație

Se sguduje din temele statele Europei. Evenimentele politice se succedează cu iuteala fulgerului, și o schimbare radicală să înțeleagă și la noi: Camera ungă, în sedință să din 16 Octombrie 1918, a proclamat **independența Ungariei și unionei personale**.

E posibil, ca astfel să se ducă un sistem întreg, spre a face loc altuia mai drept față cu noi, români, car nu avem motive să plângem pentru înălțătura formei de până acum a statului.

Nici adăuga nu am avut a însemnă mai multe neîndreptățiri, ca tocmai în anii din urmă.

Cei mai buni din neamul nostru luptă cu viteză, pe toate fronturile, varsă sângele, își dau viața într-apărarea patriei, și în semn de recunoștință, în semn de răspătă pentru această jertfă a lor, noi cești de casă am fost tractați nu ca fiu credincioși, ci ca cei mai mari dușmani ai ţării.

A fost atacată biserică, atacată școală, atacată existența noastră culturală și economică, și s'a agită zilnic în contra noastră, ca și când noi n'am mai sta sub scutul legilor.

S-a făcut proiect de lege, ca să se pună în dreptă aplicare legea din 1848 articolul 20 cu ajutorarea bisericii.

Se distribuează sume însemnate de milioane, din viziția statului, pentru bisericile din patrie, pentru toate bisericile din patrie; nimic nu se prevede însă pentru bisericile românești. În schimb ce-am văzut?

Ca din cer senină a fost luată la goană biserică noastră grecă-orientală română. Sănu susținute toate instituțiile noastre culturale, instituțiile teologice, corporațiunile noastre bisericești, și ca cunună a acestor susținători în anul acesta să înfăltă, un lucru ne mai pomeni la noi, de când trăim în viață constituțională bisericească: s'au trimis comisari la sinodele noastre eparchiale cu drept și cu atribuții, care după canonele compet *numai arhiecrelor*.

Sânt luata la goană școalele noastre confesionale pe o scară lungă.

In toamna anului 1917, fură sistate instituțiile noastre pedagogice.

La remonstranțile noastre legale deschid din nou, dar se trimite în fiecare pedagogie căte un *comisar* al guvernului, cu un cerc larg de acțiune de caracter polițial, umilitor și pentru institut, și pentru profesori.

Sânt luata la goană și școalele noastre medii, săn sisteate toate ajutoarele în bani, votate în cei 12 ani din urmă, și aprofesorii noștri săn în cea mai mare miserie, car autoritate bisericești cauta scut și apărare în legea art. XXX: din 1883, extrem de mașteră și aceasta pentru noi. Școalele elementare confesionale ase-

menea nu au rămas necerestate de curențul bolnavicios, care a dominat la noi.

Să plănuim o zonă culturală, și sub această numire frumos sunătoare ne se iau școalele cele mai bune de prin marginime.

Cu ziua de 1 Iulie 1918, s'au sistat toate ajutoarele din viziția statului, ajutoare date școalelor noastre din marginime pe baza legii. Ajutoarele legale s'au sistat în contra spiritului și în contra literelor legii.

In asemenea grea situație s'a pus învățătorilor alternativa: Treceți la școalele statului și atunci primiți toate emolumenile avute, sau rămâneți la școalele confesionale fără ajutoarele de stat.

Invățătorii au trecut la școalele statului.

Comunitate bisericești săn provoche să-și edifice școlare statului pe same școalelor de stat. Să le îmchirieze, sau să le vândă, numai să le dea în orce împrejurare.

Comunitate bisericești au răpusin, că n'au școală nici de vândut, nici de inchiriat; ele le-au ridicat cu mari jertfe și cu multe ostenele, pentruca *al lor* copiii să aibă unde să învețe carte.

«Potentes potenter agunt». In mama statului și puterei, și el se poate lovi de putere. S'au la palea expropriație școalelor pe baza legii. Se iau cu puterea școale din măna bisericilor, și se dău în măna statului. Procedere aceasta tocmai eam în curgere.

Si care e situația?

Statul are invățători pe cei trecuți dela noi, — dar n'are încă școle. Biserica are școale, dar n'are invățători.

Interea duos litigantes suferă înstrucțiunea, suferă poporul.

Sântem la mijlocul luniei Octombrie, și încă nu s'au început școalele regulat. Noi am trimis în școale preoțimea noastră, și acă preoțimea suplineste pe invățători, și săntem la începutul incepătorilor, săntem acolo unde eram acumă 100 de ani.

Lumea întreagă este în prefacere. Ideile democratice înaintează cu viteză gigantice, se democratizează în paralelă cele mai puternice, se proclamă libertatea și independența popoarelor, se descompun state și împărtășii, se sguduje din temeliile ordinea de până acumă din lumea întreagă, ear la noi s'au croit «zone culturale» și s'au zidit castele în aer.

Si n'ăstă post om în Ungaria, n'ă fost ministru, care să aibă un cuvânt de oprire, pentru acest joc frivol. Eră ore timpul potrivit pentru experimențări, care pot deveni periculoase?

Lumea întreagă vine azi și cum-pără, cam aşa cum era târgul în epocha de fer. La noi? La noi! La noi poți nici vine, nici *cumpără român della român*, — *căci oprește stăpânirea*.

Arde totuștine lumeni în foc și pară, și la noi nu s'au văzut mersul lumii.

Am prezentat în liniște generală lucrurile, am prezentat un mănuș din buruienile, care au ieșit la suprafață, și care au inventat și învenit-nează sufletele oamenilor.

Timurile sunt din cele mai grele, nu știm ce vine azi, și ce vine mâine.

Curientele bolnavicioase să-lăufă. Fivor destul de inalte piscurilor munjilor, ca să le poată opri, și destul de întările grănitile nouă, care să le dea alături direcțione?

Stările ce urmează ne vor încheia, ore pe ore la luptă comună spre binele tuturor?

Noi am semnalat aceste stările cu gândul bun, ca cei ce vin sub steagul libertății, al independenței și al autonomiei naționale a popoarelor, să caute a vindeca rane din temelie, până ce nu e pre târziu.

Proclamarea independenței Ungariei și a Uniunii personale

Sala parlamentului ungár și găriile sale erau închiise, de deputați și public, în ședința din 16 Octombrie 1918.

Vicepreședintele *Simonits* deschide ședința la ora 11 și 20 minute. Anunță mai întâi închiderea din viață a deputatului Vasile Mangra.

Să dă cuvântul ministrului președinte Wekerle.

In momentul acesta se ridică deputații din partidul lui Károlyi strigând:

Să treacă Ungaria neutrală-

Camera întreagă aplaudă și aclamă smogotul.

Prim-ministrul Wekerle comunică faptul, că regale n'a primit demisie cea s'ă ia înaintă din partea guvernului ungár, («Destul de rău») strigă deputații din partidul Károlyi, și că înțelegere cu Germania, Austria-Ungaria a primit cele 14 puncte ale lui Wilson. Speră, că pacea se va putea încheia cât mai curând, și continuă:

Aprob cu toată inimă dorință exprimată. Situația politice de la răsărit ne neapărat, ca Ungaria să facă un nou aranjament politic cu Austria. Trebuie să ne organizăm pe temeiul uniunii personale. (Aplauze prelungite și aclamări.) *Vom proceda conform articolelor de lege I, II și III din anul 1723 (sanctionarea pragmatice) pe lângă schimbarea articolului de lege XII din 1867 (a învoelii cu Austria).*

După Wekerle a vorbit contele Mihail Károlyi, care poartă cea mai mare neîncredere față de guvern. Cere, ca să nu se mai predice alianță cu Germania, după răsăbul pentru noi este perdit, ci să se realizeze clădirea depălării a neutralității și să se pună în aplicare toate reformele democratice, care servesc pentru îmbunătățirea stării locuitorilor din țară.

In aceeași ședință ministrul de finanțe Popovich a înaintat proiectul de *indemnitate* pentru 4 luni, va să zică pâna la sfârșitul lui Februar 1919.

Răspunsul lui Wilson

Către guvernul german. — Către Turcia.

Secretarul de stat *Lansing* a dat, prin mijlocirea agentului diplomatic din Elveția, următorul răspuns către guvernul Germaniei din partea lui Wilson:

Inainte de toate trebuie să se în-

teleagă, că hotărârea asupra evacuării teritoriilor ocupate și asupra condițiilor de armistițiu este un lucru, pe care Statele Unite pot să-l decida pe baza părăsirii stătorilor militari ai guvernelor puterilor aliate.

Prezidentul își ține de datorie să nu statorească față de guvernul Statelor Unite nici un fel de învoală, care nu dă garanții d'ajuns ca se sustine și mai departe preponderența puterilor armate aliate americane pe cămpurile de luptă. Nici președintul american, nici guvernele aliate nu săn convins, că ca să se învoinească la tratative de armistițiu, până când puterile înarmate germane își urmează lucrarea ilegală și inumană.

In același moment, — zice nota lui Wilson, — când guvernul german se adresează cu ofertă de pace către guvernul american, *submarinile germane săn ocupate cu scufundarea nu mai să vaporăred*, că și *a cruciațoarelor de salvare*. În Flandra și Franța trupele germane, cu prilejul retragerii lor, devastează totuștă firă milă; iar ceea ce nu devastează, jăuesc. Populația nea sădăcă după sine, — ceea ce trebuie să se considere ca vătămare

a regulelor purtării răsboiului. Prezidentul atrage în mod sărbătoresc atenția guvernului german asupra cuprinsului vorbirii ținute de președintele în 11 iulie 1918, când a zis: *Trebue nimică orce putere arbitrară și tot ce ar fi în stare să turbură pacea lumii; era dacă această putere nu poate nimică, trebuie făcută imposibilită.*

Dacă în adevăr va veni rândul păcii, aceasta poate trebui să se facă prin înșa intervenirea poporului german.

Dela Turcia Wilson cere *predarea Dardanelelor și capitulare fără condiții*.

Nota lui Wilson a produs, în primul moment, o adâncă *deprimare* în Berlin. Dar, după știri berlineze trimise la Viena, lucru începe să se juudece mai linistit. Se crede că petrecările se vor continua, și că parte covorăitoare a condițiilor se poate primi. Cu raport la dinastia Hohenzollernilor, săn necesare declaraționi mai lămurite.

Patru state nouă

In Austria se formează *patru state* și, anume căte un stat:

1. *German-austriac*,
2. *Sudslavic*,
3. *Cehoslovac*,
4. *Ucraină*.

De statul sudslavic se va înțelege: Dalmatia, Bosnia-Herțegovina și o parte din Croația.

Proclamația impăratescă apare astăzi, Vineri.

Delegațiunile

Sedintă de mare importanță. — Contele Károlyi. — Vorbirea ministrului de ex terne Burian.

Scutineaza de externe a delegațiunii ungare, cum se anunță din Viena, a înuit în 14 I. c., după smezii, sub prezidenția Barborczyk o ședință, în care ministerul de externe, contele Burian și-a reșit expozitie.

Inainte de intră în ordinea de zi, la cuvântul contele Mihail Károlyi și într-o lungă vorbire combată vehement politica externă a monarhiei.

După Károlyi s'ă facă expoziție ministerul de externe Burian. Atils întâi chestiuni de organizare internă a monarhiei. A declarat apoi, că *Polonia poate să hotărască liber soarta ei viitoare*.

Ministrul constată, că demersuri în interesul pașii, făcute de puterile centrale la președintele Wilson, ar prospete de rezultă. Spune, că după ieșirea din răsăbul a Bulgariei și după altă noastră formație, *n'om mai putut sper succés decisiv prin mijlo cire armelor*. Erori comiști, din partea lor, nu pot aștepta cu siguranță deplină să ne înfrângă apărarea. Constată că Bulgaria a trebuit să își răsăbă, penă răsăbul de *sase ani* (de doi ani în Balcani) a scăpat puterii poporului.

Despre raporturile cu România zice următoarele: *România se poartă în mod leal față de puterile centrale*, și nu săn temeri că raportul de pace s'apără tură, — de sălăuburi să se pieră din vedere precauționarea necesară.

In sfârșit, ministrul apelație la păturile monarhiei, să sprinjească guvernul comun cu totă răvnă, și în aceste ceasuri hotărătoare să se înșiruă impreună domitorul, a cărui dorință de căpetenie este să crezece pacea.

Turcia și pacea separată

Dim Viena se anunță în 16 I. c.: Astăzi s'ă încheie *pacea separată* între puterile Integrale și Turcia, care a primit toate condițiile ce i s'au pus.

Turcia cedează statelor din Integrale: *Palestina și Siria*, și se învoieste ca marea să fie libera. Starea de răsăbul, între Turcia și țările Integrale, cu ziua de 16 Octombrie 1918, încheiază.

Intrunirea comitetului național. După ziarele din București, membrii partidului național român s-au întrunit luni în Casa de la Orașemare cu scopul de a fixa atitudinea, ce trebuie să ia în cimitul în față schimbările mari, ce sănt în pregătire. Între altele este vorba să se ia hotărârea de a se interveni, ca Maiestatea Sa în politicienii, pe care îi va primi în București, să primească și un politician român, care să expună regelui dorințele și doleanțele poporului român din Ungaria. Acest politician român va declara Maiestatea Sa, că românii din Ungaria nu urmăresc tendințe separatiste, ci pretind numai dreptul de liberă disposiție în sensul punctului 10 al lui Wilson.

Știrile răsboiului

București, 17 Oct. (Olt) Frontul Hălian: La cele șapte comune am respins înaintarea de reconstruire italiene.

Frontul din Balcani: în Albania, la nord de Tirana, lupte de arigerădă.

Sârbii au străbăut până la Morava vest. La răsărit de Crușevat am respins atacurile lor.

Şeful statului major.

Din comunicatul german:

Frontul sudestic: La noui nostri front, între lagodean și Niș, dușmanul a ajuns până la Morava apuseană, Crușevat și Alexian. Atacuri parțiale, porneite de dusman din linia aceasta, să zădărnică.

Furtuna în camera ungără

In sedințe din 16 i.e., când contele Mihail Károlyi a zis în discursul său, că răsboiu actual a fost o înșelătoare, s'a produs scandal uriaș.

In băncile partidului municii deputații au sărit în suns strigând din totușă putere:

— Rușine! Miselle! Tradare de patrie!

In sgomotul infernal, deputatul Martin Lovász le strigă:

— Să știi, că eu sănăt prieten al Intelecteril!

Deputatul Ioan Vass se ridică pe o bancă și exclamă:

— Si eu sunt pretențul Intelecteril!

In camere, după aceasta, s'au petrecut scene, care sănt rare în istoria parlamentelor. Insulțele cele mai aspre s'u trimis la adresa lui Károlyi din partea deputaților partidului municii. Parțini patrei, din cele două partide, erau aproape de încărcare, când prezentul a suspendat ședința.

Sala totuș a rămas plină, și membrii partidului municii porneau tot mai inversuși și mai amenințători spre Károlyist. Se înălțau puinii în aer, în vreme ce înjurăturile cădeau ca ploaia. Stânga întraegă sărbătoare scgomots pe Károlyi.

Atât deputatul Lovász, cat și Vass, vor avea acum să fie judecați în față comisiunii de imunitate pentru declarările de mai sus facute în sedința camerei.

Situată României

Interviu cu d-l Marghiloman. — Guvernul nu intenționează să demisioneze — Căpitanul principal Carol — Regale Ferdinand pentru desfașurarea casatoriei. — Consilierea lui Brătianu. — România și Puterile Centrale. — Rătăcirea pacii.

Corespondent din București și ziarul Berliner *Tagblatt* a avut deosebită favoare de la fi primul de d-l Al. Marghiloman, care i-a făcut interesante declarări. Redăm în cele ce urmează corespondența ziarului german:

«Excelenta Sa d-l prim-ministrul Marghiloman a avut amabilitatea să mă primească într-o audiенță mai lungă.

— Credeți d-v, — răspunse d-sa la obiecționarea mea că în jari cîzuonii vrăjă că d-sa intenționează să demisioneze, — credeli d-v, că eșu să aici în București și aş lăsa pe rege singur la Bicaz, dacă la lași sau aiurea am avea să ne temem de ceva? Nădădu jara pînă nu a fost mai linșită. Până și în Basarabia, unde toată crucea subminată, lucrurile se imbunătățesc, caci țărani se impacă cu marii fundări.

— Cu regele sănt de acord în toate proiectele. In Moldova sănt oameni, care n'au nimic de făcut și au devenit adărați fabricanții de zvonuri. Ziau ar putea începe cu întrebarea: «Ce minciuni nouă

s'o mai și scorint astăzi». Astfel, se spune că bunăoară, generalul Averescu ar fi fost în București spre a se consfătu asupra unui nou guvern. În realitate, generalul n'a părăsit Peatră-N, nicăi un moment.

La observarea mea, că primul ministru a cerut părăsirea lui Brătianu în afacerile căsătoriei principalașilor, și că a fost interpretat în sensul că d-l Marghiloman vrea să vească sănătos guvernările să și să pregătească un nou guvern Brătianu, de prim-ministru a răspuns:

— Am fost în înțelegere. Cîstea această, cum nu este în cîstea de familiile și de stat, nu o poti primi prin lenjila înțigătoare a lui. Ea trebuie rezolvată cu cea mai mare prevedere. N'äm nici un motiv să resolu în grăbi, să te ascultă mult cu căt acuma e să trecut pe planul de atoție al evenimentelor. Pe regale, care a cerut o lună de găndire, l-am săfuit să asculte pe toți sefii de armă. Fie că Brătianu va fi pedepsit, fie că nu, decocată el și încă sefii liberalilor. Părere sa trebuie examinată și ca aceea a d-lor Averescu, Stere etc. Ba, am chiar intenția ca diversele păreri, care de fapt sănătună, să devadăturn turul la Babilonul, să fie fixate în scrieră la un consilu de coroană, pe care l-am propus, pentru ca nimeni să nu poată nega în viitor punctul de vedere stabilit acum.

Sigur e, că regale nu poate și nu

vrea să mențe pe prințul Carol ca moștenitor al tronului, dacă el nu va renunța la această căsătorie.

«Mai importantă ca aceasta — conuști d-l Marghiloman a mai spus, că se simte destul de tare să garanteze unei Românie liniștită și mulțumită, o pață și-gura a frontierelor, păstrând o neutralitate sănătoasă contra oricărui turbăr de afară, mai ales contra influențelor bolșeviste din Rusia sau Bulgaria.

D-l Marghiloman nădăduște să rătifice tratatul de pace peste cel mult 14 zile.

Știrile zilei

In memoria regelui Carol. Joi la orele 10 dim. s'a înfiul la Mitropolia din Iași parastas în memoria regelui Carol.

Serviciul religios a fost oficiat de mitropolitul Moldovei, înconjurat de mai mulți episcopi și de tot celerițatul.

Răsunătorul le-a dat excelentul cor mitropolitic, care a făcut mari pregătiri pentru aceasta.

Familia regală a participat la parastas, și pentru acest scop a sosit la Iași.

Au zisit de asemenea toți miniștrii în frunte cu d-l Al. Marghiloman.

Orfănat deschis. Zarul Unirea scrie, că în Octombrie 1918 s'a deschis orfănatul românesc, de la Blaj. S'a primis de bătrâni și-așzați în mai multor locuri și edificiu numit «Succursala seminarială». Fiecare nu s'a putut primi în acest an, din lipsa de local căci parte cea mai mare a instituților blăgărești este și acum ocupată de spitalul militar.

Moartea mitropolitului Ghenadiie. In 13 Septembrie, s'a săns din viață la București, Sri. Labirint 72, în urma unei boli de pneumonie, fostul mitropolit Ghenadiie Petrescu, starețul mănăstirii Căldărușani. Aici s'a fost înmormântat cu pompa deosebită.

Odă și acuna. Zarul Magyar Hirlap scrie: «ideea lui Wilson a venit la drum. Nu-i în lumine nici în istorie în sora oprescă de a se întrupă. Desvoltarea omenimii va face în zilele apropiate une mar salină. Nu mai e îndoială că *patriotismul este la origine*. Ideea panigană se apropie de moarte, iar zilele imprenită liniștul maghiar sănt numărăte. Un profesor incărnatul de la Washington l-a cîtuit și-așa. Ovinia publică maghiară se găndește de pe loc să cu groază la momentul bateriei cîzuonii în scru. Vitorul naștere maghiară se căută încă, tot în unitatea de răsădă, produșă cu sila și în mișcăriile executată cu foc și sabie. — De zeci de ani s'a spus acela fel de lucruri din partea presei naționalităților din Ungaria. Acum îl spun și zarele ungurești.

Lucrare întreruptă. Keleti Erétesit prima de informație din Brașov, că lucrarea de recifificare a granției ungare-române s'a întâmplat. Lucrarea va fi reluată mai târziu, în conformitate cu situația generală.

O declarație. Contele Mihail Károlyi a publicat în Pesti *Hírlap* o declaratie, unde face cîteva atitudinile sovîntine a pre cunoscutei clăi, și apoi zice următoarele: Da, fiu că este necesar să *asigurăm dreptatea naționalităților în masură mai mare*, decât până acum. Trebuie să se poarte grija de spărare abuzivă a poporare, care formează minoritate în situație națională. Apărarea acestor drepturi are să se reguleze în mod internațional pentru toți, iar regulele statelor trebuie să le primească și Ungaria, că și Anglia, sau altă țară. Sunt încredințat, că în înțelegere cu naționalitățile și având în vedere principiile pacifice, vom putea să creăm temeiul care pe largă asigură dezvoltările culturale, economice și individuale a naționalităților, va asigură și unitatea națională ungară.

Cu gând de atenție? La sfîrșitul se săptămânii de Miercuri a camerei ungare, când contele Stefan Tisza voia să se urce în interiorul său, un tânăr s'a apropiat de automobile. Soferul a observat pe cel ce se apropia și l-a izbit pe este. Tânărul a lăsat atunci la o parte, scăpând revolvrul de mână. Polițișii au deținut pe atențator, care răspundea că ar fi voit să împinge pe cineva.

Douănul avocat Dr. Laurențiu Pop din Abrud în schimbul broșurii «Agenda bănățeană a Reuniunii soldaților români din Sibiu în timpul de 20 iunie 1918» vine să dăruiește un nou document: *Memorandumul lui Tisza* din 20 iunie 1918, în care se propria și l-a izbit pe este. Tânărul a lăsat atunci la o parte, scăpând revolvrul de mână. Polițișii au deținut pe atențator, care răspundea că ar fi voit să împinge pe cineva.

Contribuții pentru sanator. In scopul clădirii sanatorului pentru tuberculoză au contribuit în răstimpul de 27 Sept. până la 10 Octombrie a. c. următorii:

Paul Bozsoz, 2 cor., M. S. Rubinstein 2994 cor., 1/2 contribuții benevolă: 1747.27.

Contribuții se primesc și în viitor la cassa de asigurare a muncitorilor din cercul săbian. Plată Zenghof nr. 5 și 6 și se chiteză în ziare.

După fiecare pore grea trebuie sădam 5 kg untru. Ca să pună stăvila lipsei din untura, ministru hrănită să ordone, ca fiecare cetățean care îngreșă porci, să deie 5 kg untură și să lanșă după fiecare porc cel-tele. Centrala președinte porci își va sistemeaza în fiecare comunitate bisori care apo își va avea în fiecare să bărbătul său de încredere. Aceasta va controla tăierea porcilor și va aduna untura dela singurătatea cetățenilor. În felul acesta se crede că se vor aduna 800 de goane untură.

Radoslavov s'a refugiat din Bulgaria. Ziare engleze primește din Sofia sîrse, că fostul ministru președinte bulgar, Radoslavov, străvești a fugit din Sofia.

Distribuire de cartofi. Magistratul comunăului de casă în circulație al boalaiei austro-ungare. Circulația bonurilor de casă s'a înălțat. În primă săptămînă din Septembrie cu 111 milioane și în a doua cu 130 milioane, așa că a treut preste de 10 de la 27 septembrie. Conform situației din 15 i. c. au fost emise 2223 miliard de bani de casă și a deacă până la suma de 14 milioane preste tot cu 4%, și cu scădență de 6 luni, cele emise în Aprilie sănătăgădăabile.

Peste două miliarde este situația unei bonurilor de casă în circulație al boalaiei austro-ungare. Circulația bonurilor de casă s'a înălțat. În primă săptămînă din Septembrie cu 111 milioane și în a doua cu 130 milioane, așa că a treut preste de 10 de la 27 septembrie. Conform situației din 15 i. c. au fost emise 2223 miliard de bani de casă și a deacă până la suma de 14 milioane preste tot cu 4%, și cu scădență de 6 luni, cele emise în Aprilie sănătăgădăabile.

0 solie de cismar întemeiază două legate. D-nă Paraschiva Marian, soția măestrului Iacob Marian, acum pe cîmpul de luptă, de alții cu lăcătușul săpătă din Septembrie, a binevoit a primă temei cu corul 100 la 1915 în Cucerirea română, a binevoit a primă temei cu corul 100 la Legatul Petru Marian pentru ajutorarea copiilor săraci din Cacerdea română aplicîtă la meseriaș, legat ce se întăreasă la Episcopul Nicolae Popa pentru masa invățăcelor meseriaș. Tot d-sa, și cu scopul de a eterna memoria iubitului său frate Iosif Ilieciu, econom din Răsări, căzut la 29 Mai 1917 pe frontul italian pînă la 1918, a căzut la 1915 în Cucerirea română, a binevoit a primă temei cu corul 100 la Legatul Petru Marian pentru ajutorarea copiilor săraci din Cacerdea română aplicîtă la meseriaș, legat ce se întăreasă la Episcopul Nicolae Popa pentru masa invățăcelor meseriaș.

Conținutul legăturii este să alătură la «Fondul drăguț generosul George Pop de Băsilei» și să dorească scop. Este o temei din clasa precescării noastre, care întăreasă gănd rostul meseriașilor, să înmulțească și săzâmbătele proprii de a contribui la întărirea clasei de mijloc. Pentru primos, împărădnă odată linii celor mutați la cele vestigne, și măngâiere creștineasca celor indurăci, exprimă sincere mulțumite: Vic. Tordășanu, președintul reuniunii meseriașilor sibieni.

Posta redactiei

Dni. A. B. în Sibiu. Băsile. Fabricile la mijloc de obicei slabe. Ici colo căte-un reușit, care însă promite prea puțin.

— Mai mulți îndrăgiti cari s'au ca întrare de salar ajutor de la stat.

Consistorul mitropolitic a obligat prin consistoriu episcopal, susținătorii școalor să votzeze învățătorilor rău subvenție de stat, ajutoare excepționale cerute de stările create de răbosi.

Dni. V. G. în R. Lucrările publicabile s'au dat la lumină toate căte-le-aj trimis.

